

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Інформаційний бюлетень
Випуск № 2 • Листопад 2019 р.

«ПЛАГІАТ = ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ?»

КОРОТКА ВІДПОВІДЬ:

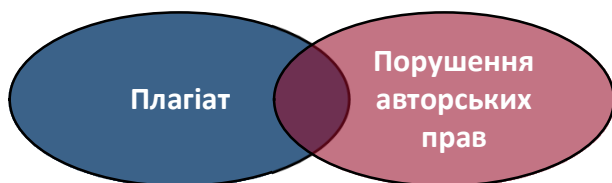
Ні.

АЛЕ Ж У ЗАКОНІ «ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА»?..

Дійсно, цей закон вказує, що плагіат є **одним із** видів порушення авторського права. **У середині контексту** авторського права цей закон тлумачить плагіат як «оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору».

Але явище плагіату є більш широким за контекст авторських прав.

Зміст понять «плагіат» і «порушення авторського права» співвідноситься так:

Себто:

- порушенням авторського права може бути не лише плагіат, а й інші дії;
- не кожен прояв плагіату є порушенням авторського права, існують й інші прояви плагіату.

Кілька прикладів:

1. Ви переписали дослівно чужу статтю сучасного автора і опублікували її як власну. Тут Ви і порушили авторське право (ви вчинили дію, яка описана у вищенаведеному визначенні із закону), і вчинили плагіат.

2. Ви опублікували під власним іменем твір народної творчості (фольклору). Ви вчинили плагіат (присвоїли собі авторство твору, а це неправда). Але тут Ви не порушили авторське право, оскільки воно не поширюється на фольклор.

3. Ви переклали українською мовою художню книжку сучасного автора і видали її (як переклад, вказавши справжнє прізвище автора) без дозволу власника авторських прав. Ця дія не є плагіатом, але є порушенням авторського права.

4. Ви переклали українською мовою художню книжку автора часів античності і видали її (як переклад, вказавши справжнє прізвище автора) без дозволу власника авторських прав. Ця дія не є ані плагіатом, ані порушенням авторського права. Адже авторське право не поширюється на твори, автори яких давно пішли з життя.

ЗРОБИМО ОДНЕ УТОЧНЕННЯ:

Існують два види авторських прав:

1. Немайнові авторські права — передусім, право автора визнаватися автором твору, зокрема шляхом зазначення правдивого авторства у творі (вибачте за тавтологію!). Закон не дозволяє передавати немайнові авторські права іншій особі. Наприклад, коли Ви виконуєте реферат на замовлення іншої особи, закон не дозволяє Вам офіційно передати «авторство» реферату замовнику, Ви не можете укласти офіційний договір такого змісту. Що не існує реального шляху перевірки факту такої передачі авторства, — це інше питання.

Плагіат є передусім присвоєнням немайнових авторських прав: Ви вказуєте, що Ви є автором твору тоді, коли справжнім автором (немайнове авторське право) є хтось інший.

2. Майнові авторські права — наприклад, право поширювати твір. Якщо Ви передаєте виключні майнові права на поширення Вашої наукової статті редакції наукового журналу, де стаття публікується, то без дозволу редакції Ви більше не можете поширювати Ваш текст: це не буде плагіатом, але буде порушенням майнових прав редакції журналу.

Порушення майнових авторських прав шкодить інтересам тільки того суб'єкта, якому ці права належать, — і нікому іншому.

Натомість плагіат і порушення немайнових авторських прав — це порушення права широкого кола суб'єктів (не тільки автора й видавця, але й читачів!) на одержання об'єктивної інформації, зокрема про авторство твору.

Саме з цієї причини плагіат є проблемою для освіти і науки. Академічна сфера має однією зі своїх засад визнання здобутків попередників, а плагіат — це прагнення, щоб за Вами визнали той здобуток (авторство наукового твору), який Вам насправді не належить. Це не(добро)чесно!

Чому викладене є важливим? По-перше, стає зрозумілим, що питання плагіату в академічній сфері потребує окремого від авторського права регулювання й окремих етичних політик освітніх і дослідницьких установ. Авторські права — передусім правове явище, тоді як академічний плагіат — передусім етичне. По-друге, розуміння спільного і відмінного між плагіатом і порушенням авторського права надасться нам, коли ми у наступному випуску поговоримо про самоплагіат.

ПЛАГІАТ — ЦЕ ВИКОРИСТАННЯ СЛІВ ЧИ ІДЕЙ ІНШОЇ ЛЮДИНИ, НЕ ВІДДАЮЧИ ЇЙ НАЛЕЖНЕ.

Роберт А. Гарріс

ОЗНАКА	АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ	ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА
Суб'єкти, чий інтерес потерпають	Потенційно численні дослідники: порушується право на одержання достовірної інформації	Власник авторських прав: він втрачає частину потенційного доходу
Матеріальні інтереси	Плагіат зазвичай не має прямих матеріальних наслідків	Порушення авторських прав часто тягне втрату доходу правовласником
Природа явища	Переважно етична: інтелектуальна нечесність	Переважно правова: злочин
Винятки, на які не поширюється порушення	Загальновідомі факти	Загальновідомі факти, тексти нормативно-правових актів, фольклор тощо
Об'єкт, у зв'язку з яким можливе порушення	Як ідеї, так і форми їх вираження	Тільки конкретні форми вираження певної ідеї
Інтерпретація у різних суспільствах	Розуміння як сутності й форм академічного плагіату, так і доречних санкцій за його вчинення різняться у різних країнах, суспільствах, традиціях	Загальна рамка розуміння авторських прав задана Бернською конвенцією та іншими міжнародними договорами
Часові обмеження	Відсутні	Захист майнових авторських прав здійснюється упродовж певного терміну, встановленого законодавчо
Дозвіл автора (правовласника)	Плагіат є порушенням етичних норм навіть за наявності дозволу автора	Правовласник може надати вам дозвіл використовувати об'єкт
Хто визначає санкції	Академічні установи, викладачі, етичні комісії, суд	Суд

• РОЗДРУКУЙТЕ ЦЕЙ БЮЛЕТЕНЬ НА ВЕЛИКОМУ ПАПЕРІ — МАТИМЕТЕ ФАЙНИЙ ПОСТЕР •

БЮЛЕТЕНЬ ПІДГОТУВАВ ЄВГЕН НІКОЛАЄВ. БЮЛЕТЕНЬ РОЗМІЩЕНИЙ НА РЕСУРСІ WWW.SAIUP.ORG.UA

Дана публікація стала можливою завдяки підтримці американського народу відповідно до грантового договору № SLMAQM17CA2015 з Посольством США в Україні. Думки, висловлені тут, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору Посольства США в Україні чи Уряду США.

